

En avgörande livsfråga

Ett litet bidrag till skolans metodik

**för att upptäcka och stödja ungdomar som
utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck**

Lasse Johansson
Kurator och Projektledare för
Länsstyrelsen Västra Götalands
insatser för ungdomar utsatta för
hedersrelaterat tvång, hot och våld
tel 031 60 51 29, lasse.johansson@o.lst.se

Kofi Annan i FN rapport juli 2002:

”Alla former av våld mot flickor och kvinnor som sker i hederns namn ska kriminaliseras och att de som avsiktligt deltar i sådana handlingar ska straffas”
Samma FN-rapport från juli 2002 konstaterar, att ”det sällan är religiösa skäl som motiverar sådana handlingar utan snarare djupt rotade kulturella föreställningar”
I samma FN-rapport från juli 2002 noteras att hedersmord förekommer i Egypten, Iran, Jordanien, Libanon, Marocko, Pakistan, Syrien, Turkiet, Yemen men också en del Medelhavsländer och i staterna runt Persiska viken (gulf-stater). Likaså noterats att det bland invandrargrupper i Sverige, Frankrike, Storbritannien m.fl. länder har hedersmord inträffat.

Ur regeringsbeslutet 030618 om

”Skyddat boende m.m. för flickor och unga kvinnor som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld”
 ”Regeringen beviljade under 2002 Länsstyrelserna i Stockholms län, Länsstyrelsen i Skåne län och Länsstyrelsen i Västra Götalands län totalt två miljoner kronor för att kartlägga behoven av skyddat boende för flickor och unga kvinnor som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld av nära anhöriga. I de kartlagda länen har flera hundra flickor och unga kvinnor sökt myndigheternas skydd på grund av hot och våld av sina anhöriga.”

Ur Justitiedepartementets faktablad sept. 2003

”Under de senaste åren har alltmer uppmärksamhet riktats mot situationen för flickor och unga kvinnor som lever i en vardag av ofrihet, tvång, hot eller våld. Vissa flickor utsätts för extrem kontroll från sina anhöriga; en del lovas bort i arrangerade äktenskap redan som barn eller tvingas att gifta sig, andra utsätts för hot och tvång när de försöker leva som andra ungdomar. De blir oerhört utsatta då den närmaste familjen och släkten ofta tar parti mot dem”

Mona Sahlin i riksdagen 020318

Jag vill uttrycka det så här: Ingen kultur, ingen religion och inga värderingar är ursäkt för förtryck mot kvinnor. Ingen kultur, ingen religion och inga värderingar är ursäkt för att förhindra en ung flicka att leva ett eget liv och fatta egna beslut.

Nalin Peggul i Rädda Barnens ”Överlevnadshandbok”

”... det allra viktigaste är att vi diskuterar hur det är att aldrig få plugga ifred, att behöva bädda sängen åt sin egen bror, att bli bortgift som 16 åring med sin kusin.
 - Man ska inte ta ifrån föräldrarna deras rätt att bestämma när barnen ska vara hemma på kvällarna. Men flickor som fyllt 18 år har rätt till ett eget val.
 - Det handlar om grundläggande mänskliga rättigheter”

Flickor i Västra Götalands kartläggning ” ETT EGET LIV ”

”Fattar du? Jag är svensk och ska gifta mig med en kusin. Det är ju äckligt.”
 ”Efter alla år i den svenska skolan är jag svensk och kan inte välja bort denna del av mig själv.”
 ”Det handlar givetvis om flickors oskuld. Pojkarna har alltid haft det mycket friare i sina liv.”

*Hedersförtryckets mekanismer***Ett patriarkalt/mansdominerat system med specifikt innehåll:****Gruppcentrerad****Heder och Skam****Oskulds - kyskhet****Fäder – söner offentliga sfären****Mödrar – döttrar interna familjesfären****Regelbrott som kan lösas inom familjen****Regelbrott som måste rättas till inför****andra utanför familjen****Den kollektiva karaktären i heder, skam och bestraffningar****Den kompromisslösa karaktären****Långsinthet och brist på förlåtelse**

TILL STÖD FÖR UNGDOMAR UTSATTA FÖR HEDERSFÖRTRYCK

Om hedersförtryckets mekanismer och skillnaden mellan hedersförtryck och annat patriarkalt förtryck

Tvång, våld och mord i hederns namn är en specifik företeelse i samhällen som domineras av ett gruppcentrerat skam-och hederstänkande. Bevarandet av hedern mot varje form av skam är här det centrala innehållet

I sådana kulturer utgör individen en helt underordnad del av familjen/släkten och klanen. I synnerhet är kvinnor och flickor starkt underordnade gruppen och anses endast tillhöra den interna sfären i varje familj/släkt . Männen/pojkarna anses däremot tillhöra den offentliga delen av familjens liv

I gruppcentrerade kulturer hänger familjens/släktens/klanens heder först och främst på att mammorna är trogna och inte vill skilja sig. Och att döttrarna inte har några som helst kontakter med motsatta könet och framför allt inga föräktenskapliga förbindelser oavsett hur oskyldiga de är. Blotta misstanken om flickors och unga kvinnors föräktenskapliga kontakter kan skada hedern allvarligt om sådana leder till rykten och skvaller inom gruppen.

I och med att individen i dessa gruppcentrerade kulturer är helt underordnad gruppens värde och värderingar innebär felsteg av en gruppmedlem att hela gruppens heder drabbas. Hela familjen och släkten utsätts för skammen. Skammen gäller inför andra i samma etniska grupp inom närområdet och i gruppen som helhet därför måste också hedern återupprättas så att dessa vet om det och godkänner det. Vad t.ex. ursprungssvenskar och myndigheter anser om det hela är för dessa familjer helt underordnat de egnas värderingar och åsikter

Männen/pojkarna kan genom sina ageranden visserligen skada familjens/släktens heder - men sådana brott kan bestraffas och rättas till internt inom gruppen. MEN pojkar som väljer att helt bryta med de gruppcentrerade hedersnormerna kan drabbas av familjens/släktens bestraffningar på detsamma sätt som flickorna

När kvinnor och flickor skadar familjens/släktens heder genom felsteg som betyder att hon lämnar den interna sfären (t.ex. visar sig med annan man, är otrogen, har pojkvän, har sex före äktenskap etc) så måste hedern återupprättas offentligt. Andra måste få veta det! Detta är inte bara ett krav som make/fader ställer utan det är ett krav som hela familjen/släkten

har eftersom alla drabbas av kvinnans/dotterns skam. Därför blir kvinnors och döttrars brott mot regler om föräktenskapliga förbindelser mycket dramatiska - det är inte bara fäder/bröder som vill och måste agera. Hela släkten kräver ofta åtgärder för att hela släktens heder ska återupprättas.

Kopplingen mellan i första hand de kvinnliga gruppmedlemmarnas felsteg och den därpå följande kollektiva skammen, behovet av gruppoffentlig bestraffning gör att alla former av förtryck i hederns namn blir en kollektiv process som är kompromisslös och långvarig.

DET ÄR OCKSÅ DÄRFÖR SOM VI MÅSTE ARBETA MED DETTA FÖRTRYCK EFTER SÄRSKILDA METODER OCH SE TILL ATT UTSATTA FLICKOR OCH UNGA KVINNOR FÅR DET SKYDD DE HAR RÄTT TILL

Dessa specifika drag i gruppcentrerade skam-och hederskulturer skiljer sig väsentligt från s.k. individcentrerade skuldskulturer. I sådana kulturer, vilka är de helt dominanta i de flesta demokratiska länder, bär individen ansvar för sina egna handlingar och individen själv bär också hela skulden för sina egna felsteg. Den felandes familj drabbas sällan av vare sig av släktens eller det omgivande närsamhällets fördömanden. Närstående är i sådana här sammanhang inte fördömande och straffande utan mera hjälpsamt och tillrättaförande. Det mesta arbetet för att rätta felsteg sker internt - inga krav finns på bestraffningar som alla närstående ska känna till.

Strängt patriarkala familjer förekommer naturligtvis även i individcentrerade kulturer och naturligtvis även bland ursprungssvenskar. MEN felsteg från en familjemedlem blir i dessa familjer inte hela släktens och närsamhällets skam. Ofta kan istället såväl släkt och närsamhälle agera hårt mot det patriarkala beteendet i en viss familj och försvara mamman och barnen. Sådant försvar sker inte i släkter dominerade av heders- och skamtänkande.

Hedersproblematiken förstärks i vårt land av fyra faktorer. Den första är den långtgående boendesegregationen. Denna innebär att många från samma etniska grupp bor i närheten av varandra. Då någons dotter t.ex. gör något som flickor inte får göra sätter då skvallret snabbt igång bland alla i samma etniska grupp i närområdet. Familjens heder är då direkt hotad. Och bestraffningar blir aktuella.

Den andra faktorn hänger också samman med allmänna segregationen. Genom att de vuxna invandrarmännen inte kommer in i det svenska samhället pga arbetslöshet, språkproblem och boendesegregation så väljer man istället att stärka varandra i de egna organisationerna och föreningarna. Detta innebär att många invandrarföreningar med mansdominans tyvärr kan ge ny näring till patriarkalt hederstänkande.

Den tredje faktorn är, att hedersdominerade familjer, som bor här i vårt land, är satta under press från släktingar och vänner i hemlandet. Dessa har ingen förståelse för att flickors och kvinnors rättigheter i Sverige är annorlunda än i hemlandet. De kräver samma kyskhet och samma lydnad av flickor och unga kvinnor boende här som de kräver i hemlandet. Det finns också ofta speciella löften till släkt och vänner i hemlandet som både pappor och mammor här anser sig vara tvungna att uppfylla. Främst kan detta gälla att de egna barnen skall gifta sig med barn till bestämda familjer i hemlandet. Uppfylls inte dessa och döttrarna istället börjar kräva sina mänskliga rättigheter och vill välja egen partner då drabbar det kraftigt både familjens heder här och släktens heder där hemma.

Den fjärde faktorn som gör att konfrontationen mellan familjens heder döttrarnas (och ibland pojkarnas) krav på mänskliga rättigheter blir så starka är att det för alla invandrarungdomar sker en anpassning till den svenska kulturen och normerna som gäller för ungdomar här. Hederstänkande föräldrar ser hur majoritetens ungdomar, både flickor och pojkar, har en för det patriarkala heders- och kyskhetsidealen farliga frihet. Dessa frihetens faror möter både pappor och mammor i dessa familjer ofta med ett hårt tvång och bevakande. Ofta t.o.m med betydligt starkare tvångsinslag än vad som är fallet i hemlandet. Konfrontationen mellan döttrarnas, och pojkarnas, rimliga krav på frihet och föräldrarnas tvångsmetoder i hederns namn blir därmed ofta mycket stark.

Med detta sagt vill jag dessutom särskilt understryka två saker som vi måste ha i minnet:

För det första: Hedersförtryck är inte en allmänt förekommande företeelse bland alla invandrargrupper. I vissa etniska grupper förekommer den inte alls och i andra kan den finnas men är då ovanlig och udda. I några invandrargrupper är dock hederstänkandet ett problem även om detta inte dominerar. Det är ändå ett så stort problem att även många inom samma etniska grupp reagerar mot detta och försöker bekämpa företeelsen. Hedersproblematiken finns härvid specifikt representerad i familjer tillhörande invandrargrupper som kommer Mellanöstern, bland invandrargrupper från norra och östra Afrika. Men hedersproblemen finns

också bland familjer som kommer från Pakistan/Indien och här i Europa från bl.a. länder i ex Jugoslavien och problematiken finns i grupper som inte har något eget erkänt hemland

För det andra: Tvång, hot, våld och mord i hederns namn är inte och jag understryker *inte* påtvingat av någon religion och *inte* heller bunden till någon särskild religion.

Hedersförtryck finns både bland muslimer, hinduer, kristna och andra religioner i vårt land.

Religionen kan dock ha en allmän betydelse för hedersförtrycket. Olika religiösa urkunder har krav på kvinnors kyskhet och kvinnan framställs såsom underordnade mannen. Ur detta kan i synnerhet strängt religiösa hedersdominerade familjer och släkter hämta kraft för att också förtrycka sina kvinnor och döttrar i hederns namn. Erfarenheter visar också att förtrycket just kan vara hårdare i religiöst konservativa familjer än de som är mer religiöst liberala. Det senare gäller även inom familjer tillhörande extrema religiösa grupper bland majoritetsbefolkningen i Sverige

FÖRTRYCKETS MÅNGA UTTRYCK

Familjestyrning i hederns namn oavsett flickans (kan även gälla pojke) ålder
(Oftast under ledning av fader och/eller broder och *med moders direkta eller tysta uppbackning*)

Exempel på tvång och frihetsinskränkningar

- Ej få klä sig på visst sätt
- Tvingas ha vissa kläder på sig
- Tvingas bära slöja
- Ej få måla/sminka sig
- Ej få vara ute på fritiden alls
- Ej få ha kontakt med pojkar på fritiden
- Ej få ha pojkvän alls
- Ej få ha pojkvän från annan kultur
- Absolut krav på oskuld och att mödomshinnan är i behåll
- Ej få delta i vissa saker i skolan t.ex. skolresor, klassfester, idrott
- Ha starkt reglerade och frihetsbegränsande tider
- Bevakas rent fysiskt före och efter skolan men också ibland i skolan
- Ej få engagera sig i vissa fritidssysselsättningar t.ex. idrott, styrketräning etc
- Ej få studera vidare efter gymnasiet
- Få studera vidare efter gymnasiet men enbart där familjen bor
- Vara tvingad att utföra bestämda sysslor i hemmet
- Domineras och hunsas i hemmet av familjens män
- Utsätts för starkt tryck om än ej tvång att gifta sig med viss person
- Luras med till ursprungsland för eventuellt giftermål
- Tvingas godta utsedd äktenskapspartner
- Hotas om att tvingas flytta till ursprungsland
- Tvingas resa till ursprungsland för giftermål eller fostran

Bestraffas på olika sätt vid avsteg eller motstånd mot regler och begränsningar

Exempel:

- Starka begränsningar i rörelsefrihet, hård bevakning
- Utsätts för kraftig psykisk press - återkommande verbala angrepp
- Indragning av egna pengar
- Konfiskering av pass och andra värdehandlingar
- Bli av med förmåner/rättigheter inom familjen
- Uteslutas ur familjen
- Hotas med våld eller annat allvarligt
- Hotas till livet
- Utsätts för våld
 - Mördas

UNGDOMARNAS LÖSNINGAR

Olika sätt varpå flickorna och pojkarna försöker förverkliga liv och frihet. Exempel:

- Foga sig helt i familjens krav och makt - anpassa sig totalt och sträva efter lycka inom denna ram
- Foga sig i familjens krav men inte helt - kräva vissa friheter inom ramen för vad som bör kunna godtas inom kulturkretsen
- Foga sig i kraven så länge familjen kan kontrollera (i övrigt göra enligt eget tycke) = ”*dubbellivslösningen*” ex. klä om i skolan, ljuga om var man varit och vart man skall, gå ut med både flick- och pojkkompisar, ha pojkvän från egna kulturkretsen i smyg, ha pojkvän från annan kulturkrets i smyg
- Även ta andra till hjälp för att täcka upp lögnerna (vänner, kuratorer, sköterskor, lärare, fritidsledare m.fl
- Protestera/argumentera och försöka tänja på regler – föra en egen kamp inom familjen mot reglerna men följa dessa åtminstone så länge familjen kan kontrollera men i övrigt i smyg leva precis som anser sig ha rätt till
- Protestera eller tiga, men i verkligheten planera för och söka stöd för att gå en egen väg oavsett följderna
- Öppet protestera och agera mot reglerna och familjens makt och ta konsekvenserna av utfrysning och andra svåra följder
- **Fly - söka hjälp**

UNGDOMARNAS MENTALA TILLSTÅND

Situationen påverkar dessa utsatta flickors och pojkars mentala hälsa. Exempel:

- Känslostorm
- Ständig oro över att bli upptäckt
- Svåra grubblerier om vad som är rätt och fel
- Ångest över att svika föräldrar
- Besvikelse över att inte mamma ställer upp
- Besvikelse över att syskon inte ställer upp
- Oro inför framtiden
- Under mental press mellan pojkvän/flickvän och familjekraven
- Känsla av ensamhet - övergivenhet, "ingen kan hjälpa mig"
- Rädsla för bestraffningar
- Rädsla att bli lurad eller tvingad till tvångsäktenskap
- Osäkerhet om hon skall våga söka hjälp för att skyddas

Allmänna effekter det mentala tillståndet:

- koncentrationssvårigheter,
- sömnbrist
- psykosomatiska besvär

- Uppgivenhet – suicidtankar och ev. suicidförsök

Skolans viktiga roll för arbetet mot hedersförtryck

Allmänna betydelsen:

- Förebyggande arbete
- Allmän attitydpåverkan
- Kunskap och värderingar
- Upptäcka problemet – ge stöd, hjälpa
- Dokumentera allt noga!!!

För de utsatta flickorna :

- Deras enda frizon
- Platsen för kunskap och medvetenhet om sina rättigheter
- En möjlighet till förståelse och stöd

För pojkarna

- Förståelse och stöd till på olika sätt drabbade pojkar
- Direkt attitydpåverkan för mänskliga rättigheter och jämställdhet

För föräldrarna

- Allmän kunskap och attitydpåverkan om barns/ungdomars rättigheter
- Allmän kunskap om föräldrars rättigheter
- Samtal om samhällets och skolans syn på tvång, hot och våld i hederns namn
- Fokus på samtal om mänskliga rättigheter och då i synnerhet rätten att bestämma över sitt eget liv och själv välja äktenskapspartner

Hedersförtryck eller tonårsproblem några vägledningspunkter:

Viktig grundinformation alla behöver:

o Flickans(eller pojkens) ålder

o Flickans och familjens etniska bakgrund

o Religionens betydelse i familjen?

o Vilka vardagliga regler gäller:

- tider
- umgänge
- aktiviteter
- skolarbetet
- hemarbete
- övrigt

o Vilka krav finns om utseendet?

- klädsel
- smink
- övrigt

o Vad har sagts om flickans framtid?

- förlovning och giftermål
- studier
- boende
- övrigt

o Familjens syn på sexuell läggning

o Vilka bestraffningar används /hotas med och för vilka ”regelbrott”

- starkare begränsat livsrum
- pengar
- hot om allvarlig fysisk bestraffning
- utfört våld
- hot om mord

Hedersförtryck eller tonårsproblem

- några vägledningspunkter:

Flickans (eller pojkens) egna krav i relation till regler, krav framtidsplaner och bestraffningar som finns

o Vilka vardagliga regler vill hon skall gälla

- tider**
- umgänge**
- aktiviteter**
- skolarbetet**
- hemarbete**
- övrigt**

o Vilka krav har flickan om utseendet?

- klädsel**
- smink**
- övrigt**

o Vilka krav har flickan om sin framtid?

- förlovning och giftermål**
- studier**
- boende**
- övrigt**

o Vilka ”bestraffningar” kan hon acceptera och för vilka ”regelbrott”?

Närhetsanalys – vilka utgör hot mot den unges mänskliga rättigheter?

Vilka hedersförtryckare bor i Sverige?

Fader och moder - vad heter de , var bor de, vad jobbar de med, vilka föreningar är de med i?

Bröder

Systrar

Farföräldrar

Morföräldrar

kusiner

far- morbröder

fastrar, mostrar

F.d eller nuvarande pojkvän

övriga:

Vilka hedersförtryckare bor i hemlandet?

Fader vad heter de, vilken relation har de

Moder till föräldrarna, den utsatta, vilka bind-

Bröder ningar, dessas status i familj/släkt, löften kan

Systrar finnas

Farföräldrar

Morföräldrar

Kusiner

Far- morbröder

Fastrar, mostrar

F.d eller nuvarande pojkvän

övriga:

Andra fakta om hedersförtryckarna i Sverige

o Vad har de för sysselsättning?

o Vad har de för utbildning?

o Finns någon som är kriminellt belastad?

o Finns någon som kan bedömas som extra våldsbenägen?

o Finns någon som har speciellt inflytande utöver föräldrar?

Lista dem som utgör största faran

i flickans närhet:

Namn

Bostadsort

Sysselsättning

Utbildning

Vad kan dessa tänkas göra?

Närhetsanalys - vilka är neutrala till flickans krav och rättigheter?

Sådana som ej är pådrivande och kanske kan vinnas för flickans rättigheter.

Vilka är de?

Vad gör de?

Vilken utbildning har de?

Vilka är deras status?

Vilka är deras relationer till den utsatta?

Vilka är deras relationer till föräldrarna?

Kan de påverkas till flickans förmån?

Lista dem som eventuellt kan vinnas för flickans sak i ett kritiskt skede.

Namn

Bostadsort

Sysselsättning

Utbildning

Hur kan deras neutrala inställning påverkas positivt?

Närhetsanalys - vilka är positiva till flickans krav och rättigheter?

Vilka positiva krafter bor i Sverige?

Fader

Moder

Bröder

Systrar

Farföräldrar

Morföräldrar

kusiner

far- morbröder

fastrar, mostrar

F.d eller nuvarande pojkvän

övriga:

Vilka positiva krafter bor i hemlandet?

Fader vad heter de, vilken relation har
 Moder de till föräldrarna, den utsatta,
 Bröder dessas status i familj/släkt , ev. på-
 Systrar tryckningsmöjligheter???

Farföräldrar

Morföräldrar

Kusiner

Far- morbröder

Fastrar, mostrar

F.d eller nuvarande pojkvän

övriga:

Andra fakta om positiva krafter i Sverige

o Vad har de för sysselsättning?

o Vad har de för utbildning?

o Vilken status har de för familj och släkt?

o Kan de utöva någon form av påtryckningar?

**Lista dem som är de främsta positiva krafterna
 i flickans närhet**

Namn

Boende

Sysselsättning

Utbildning

Hur kan de användas, kontaktas?

Närhetsanalys - om pojkvän finns?

Namn?

Bostadsort?

Sysselsättning?

Utbildning?

Religion?

Etnisk bakgrund?

Hur lång är relationen?

Har samlag skett?

**Hans inställning till deras relation och
 hedersproblemen som följer?**

**Hur ser hans familj ut – eventuell relation till
 flickans familj?**

**Hans familjs hållning till relationen?
Flickans uppfattning om pojkens mod och betydelse för henne och hennes olika beslut?
Vilka känner till relationen?**

Närhetsanalys - kompisar i flickans närhet och deras hållning:

**Flickkompisar, vilka är de och vad anser de?
Killkompisar, vilka är de och vad anser de?
Vilka kan hjälpa?
Vilka kan stjälpa?**

Närhetsanalys – andra vuxna i flickans närhet och deras hållning?

**Vilka är de?
Vilka kan ge stöd?
Vilka kan förstöra för flickan?**

Flickornas olika strategier

- Den stora massans väg:

Systemet är OK, litar på föräldrarna, frigörelse ej så viktig, vet vem tillkommande är och tycker det är OK, är kanske kär i tillkommanden

- Fyra huvudvägar med nyanser :

o Ogillar hederssystemet men underordnar sig för familjens och trygghetens skull – ett aktivt val

o Ogillar hederssystemet och arbetar för att förändra inom givna ramar – om t.ex. vem och när, om studier m.m. Kan nå viss framgång – men om inte ... nytt val träffas

o Accepterar inte hederssystemet – kämpar i familjen för fullständig förändring och fulla mänskliga rättigheter för framgång – men om inte – nytt val träffas

o Accepterar inte hederssystemet - tror inte på några förändringar eller vågar inte ens försöka driva sin krav – beredd att fly snarast

Flickans medvetenhet – några vägledningspunkter - 1

Medvetenhet om vad som händer med familjen och henne själv om hon ställer upp på hederskulturens krav

- Hur kommer familjen att må?
- Hur kommer hon själv att må?
- Vilka är fördelarna för henne själv?
- Vilka är nackdelarna för henne själv?

Flickans medvetenhet – några vägledningspunkter - 2

Medvetenhet om vad som händer med familjen och henne själv om hon helt bryter med familjen

Varför vill hon bryta – vilka rättigheter är det hon försvarar och kämpar för?

Vilken blir hotbilden – riskerna för henne själv? Hur allvarliga är hoten/riskerna?

Vad kommer att hända i familjen – för pappan, för mamman, för bröder, syskon?

Vilka olika metoder kan användas för att hitta flickan?

Hur ser hon på ensamheten som kan komma?

Klarar hon att inte ha några kontakter alls med någon i familjen ?

Har hon några framtidsplaner?

Vad vill hon göra på kort sikt?

Vad vill hon göra på lång sikt?

Flickans medvetenhet – några vägledningspunkter - 3

Medvetenhet om vad som händer för henne själv om hon helt bryter med familjen

Medvetenhet om möjligheter och problem med skyddad identitet

Behovet av en ny livshistoria

Medvetenhet och inställning till olika former av skyddat boende

Flickans medvetenhet – några vägledningspunkter - 4

Medvetenhet om hur hon själv kan kämpa mot förtrycket och vilket stöd hon kan få för detta.

Kunskapen om 18 års gränsens betydelse

Hur har hon försökt påverka sin situation?

Inställningen till att hon själv med hjälp av andra positiva i hennes närhet försöka försvara sina mänskliga rättigheter i familjen?

Hur påverka inom ramen för systemet utan att kanske behöva bryta?

Hur påverka för att försöka få alla mänskliga rättigheter tillgodosedda utan att behöva bryta med familjen?

Hur tror hon att hon kommer att må om hon bryter utan att ha försökt förändra situationen?

”Avtalsmetod” för hedersutsatt flickas försök att påverka inom ramen för systemet

”Vilka regler bör gälla för mig och hur bör vi vara mot varandra?”

Jag älskar er och jag vill att vi ska ha det bra tillsammans i vår familj. Men jag är myndig och jag begär därför att jag ska ha rätt till viss frihet. Och jag begär respekt för min mänskliga rätt att åtminstone inom ansvarsfulla gränser få bestämma över mitt eget liv. Följande regler vill jag därför skall gälla:

Jag tar ansvar för och lovar att

- vara öppen och ärlig mot er
- ha god närvaro i skolan och göra mitt bästa i studierna
- informera er föräldrar om hur det går i skolan
- komma hem efter skolans slut
- hålla ordning på mina egna saker och i mitt rum
- hjälpa till hemma enligt vad vi kommer överens om
- alltid informera er om var jag är, vilka jag umgås med och vad jag gör när jag inte är hemma eller i skolan
- Spara så gott jag kan

Jag begär nu följande rättigheter

- ha rätt att klä mig och se ut som jag själv önskar
- umgås med dem jag själv väljer och som jag anser vara bra ungdomar
- ha rätt att under vardagar (må-to) göra följande aktiviteter utanför hemmet fram till kl. 20.00 : umgås med tjejkamrater, träna, gå på bio och andra kulturaktiviteter etc etc
- ha rätt att utanför hemmet roa mig med tjejkamrater under antingen fredags- eller lördagskväll och då vara hemma kl. 24.00

Och för framtiden begär jag

- rätten att fortsätta studera var jag vill och med vad jag vill efter gymnasiet
 - att själv få bestämma över när och med vilken man med vår religion och vår bakgrund som jag skall gifta mig med
- Så här vill jag att vi ska vara mot varandra:**
- att vi respekterar varandras rättigheter och det vi är överens om
 - att vi har förståelse för varandras olika förutsättningar, åsikter och drömmar

- att vi även vid oenighet är vänliga mot varandra

En metod till stöd för flickas kamp i familjen för att få fulla rättigheter

Analys av hedersförtryckarnas åsikter om:

- mänskliga rättigheter
 - jämställdhet
 - svenska lagar och bestämmelser om barns rättigheter om jämställdhetslagar
- Varför har de kommit till Sverige? Har de i hemlandet slagits för demokrati och mänskliga rättigheter? Vad tycker de är bra i Sverige?

Ge flickan goda kunskaper om

- De mänskliga rättigheterna – bestämmelserna, bakgrund, innebörd.
- Barnens rättigheter enligt FN:s konvention

Argumentationsträna

Gå igenom tänkbara argument mot de mänskliga rättigheterna. Träna på hur dessa kan bemötas!

Hämta stöd från positiva krafter

Om någon i flickans nätverk kan hjälpa till – engagera i så fall den eller de. Flicka och sådan gör gemensam sak.

När och hur ska frågorna tas upp?

Utnyttja tillfällen och händelser som rör och upprör
Tala med mamma, pappa och eventuella syskon var och en för sig.

Ge återkommande stöd över tid

- Gå igenom och diskutera vad som hänt/sagts
- Diskutera nya möjligheter att argumentera och ta upp frågorna om de mänskliga rättigheterna
- Uppmuntra – ge kraft att ha tålamod
- Sök nya vägar och metoder för nya försök

Tidsplan

- Hjälp flickan göra en tidsplan över sin kamp

Går det att påverka föräldrarna?

- Erbjud kontakt med föräldrarna

MEN

- Utgå från flickans uppfattning och önskan
- Vad kan flickan göra själv för att påverka?
- Finns viktiga personer i familjen, släkten?
- Kan annan resursperson i samma etniska grupp användas
- Kan påverkan ske indirekt när socialtjänsten i annat sammanhang kanske har kontakt med förälder

Skolans påverkan av föräldrar

Förebygg i skolan genom skriftlig information om skolans hållning till att försvara mänskliga rättigheter och därmed även om sådana rättigheter hotas av närstående

Gör inga tabbar genom information till föräldrar gällande elevs sociala liv i skolan – vänner, pojkvänner etc

Tänk på att olovlig frånvaro kan vara att flicka utnyttjar den enda frizon hon har dvs –skoltiden för kontakter/aktiviteter som andra kan ta på fritiden

Utnyttja utvecklingssamtal för elevens mänskliga rättigheter – förbered genom att samtala med eleven: Vad ska undvikas, vad kan/bör tas upp för att påverka situationen positivt?

Organisera föräldrakurser om barns rättigheter, föräldrarollen, tonårsfrågor etc

Nätverksarbete och samverkan

Vilka kan och bör man samverka med – vad tycker flickan?

Flickans eget nätverk – *ex inom familjen, släkten, nära vänner, pojkvän, dennes föräldrar m.fl*

Nätverk i skolan – *elevvårdare, kamrater, lärare, m.fl*

Ungdomsmottagningar – *kan ta över, kan ge psykologiskt stöd. kan konstatera fysiskt våld*

Kvinnojurer – *under 18: förberedelsemedverkan, över 18 – direkta åtgärder*

Socialtjänsten – *någon som kan problematiken.*

Tag gärna förberedande samtal - aidentifierad information

Organisera och gå igenom samverkan med socialtjänsten!!!

Se särskilt material om SAMVERKAN SKOLA-

SOCIALTJÄNST

- *Polisen – ngn som kan hedersproblematiken*

- *Övriga – fritidsledare, tidigare lärare, ledare i ideella föreningar*

**BYGG UPP ETT FÖREBYGGANDE KONTAKTNÄT MED SKOLA,
POLIS KVINNOJOURER M.FL**

Stödarbetarens roll

Förklara din roll tidigt vid kontakten:

Ger EJ råd om vad som är bäst men :

Samtala om olika alternativ, ge stöd åt valt alternativ, stödja och stärka, ta behövliga kontakter – oavsett val får du mitt stöd, ställa frågor så du är säker på din väg – det är ditt liv det gäller

Hur bidra till medvetenhet utan att påverka?

Fråga, kontrollfråga, förhör!

Tecken på för låg medvetenhet: bundenhet till pojkvän, naivitet om följderna för henne själv och om familjens agerande.

Tecken på god medvetenhet: Ser sina änskliga rättigheter, vet följderna för sig själv, vet familjens reaktioner. är självständig i sitt beslut, vågar kämpa

Hur bidra till flickans mod och uthållighet vid flykt/flytt.

Återkomma till varför hon flytt, inte bara ge skydd också ge meningsfull sysselsättning, ordna nytt kontaktnät.

Ifrågasätta alla kontakter med familjen över en tid.

- *Ifrågasätta - Är du säker, Varför är du säker på ditt alternativ. Är du säker på*

-

- **Bli inte besviken. Se upp med egna känslor!!!!**

Stödarbetarens kraft

Inte bara jämlikhetsfråga eller en allmän fråga om kvinnors rättigheter. Detta är mycket viktiga aspekter men inte så bra som medel för flickans kamp

NEJ UTGÅ IFRÅN ATT DETTA HANDLAR OM KAMP FÖR FUNDAMENTALA MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER:

- rätten till eget liv
- rätten till frihet och personlig säkerhet
- rätten att finna sin egen kärlek och därmed också rätten att välja sin partner och livskamrat.

Kom ihåg: Alla dessa flickor finns i skola - där måste grundarbetet göras

Kom håg : Det finns inte en mall som säger vad föräldrar får bestämma och inte bestämma över när det gäller minderårigas uppförande, vardagsliv och relationer.

MEN

Föräldrars hot och våld är kriminella handlingar OCH barnäktenskap kan oavsett om det sker med tvång eller är arrangerat skada minderårigs utveckling, rätt till utbildning och att växa upp till en vuxen fri människa

Kom ihåg : När det handlar om hedersförtryck i form av tvång,hot och våld är inte bara ett slag mot jämställdhet och flickors och unga kvinnors rättigheter – det är framförallt brott mot de mänskliga rättigheterna

Kom ihåg: Det handlar om avgörande livsfrågor för dessa flickor och unga kvinnor